

A PROSTITÚCIÓS IPAR HÁLÓZATOK RÉGI ÉS ÚJ FORMÁI

FORRAI JUDIT dr., DSc, egy. tanár, orvostörténész
WJLF és Semmelweis Egyetem
E-mail: forjud@net.sote.hu

DOI 10.23716/TT0.24.2020.15

Absztrakt

A prostitúció nehezen számszerűsíthető jelenség, mert a legtöbb államban illegális, mégis egyre bővülő hálózattal teríti be kereskedelmével a világot. Számtalan egyéb hálózattal van kapcsolata és metszéspontja, három alapvető szereplő egymáshoz való viszonyát tekinthetjük a „belső hálózatnak” Jelen írásban ennek a belső összefüggő hálózatoknak a régi és új formáját mutatjuk be közel 100–120 év különbséggel. Az alapjelenségek azonosak, a minőségi és mennyiségi mutatók, a technológia változó. Ezeket a jelenségeket követjük nyomon

Kulcsszavak: prostitúciós ipar, szereplők, belső- és külső hálózatok

A prostitúció működése különböző hálózatok együttes megléte alapján jön létre a kezdetektől. A prostitúciós ipar a 19. századtól követve az ipari forradalom gazdasági változásait, az ugrásszerűen megnövekedett populációt, a nagylétszámú ipari városok kialakulásának tömegét, a tömeges elszegényedést-, pauperizációt,¹ a szórakoztatóipar gyors növekedését, az erotika és szexuális ipar popularizált megjelenítését különböző kommunikációs csatornán stb. figyelembe véve mind hozzásegítették az addigi prostitúciós ipar belső szerkezetének átalakulását. Azzal együtt, hogy különböző országok különböző törvényi keretek közé szorították a prostitúció működését, ezen törvényeket mindig áthágták, megkerülték, kijátszották. Bűnözés, törvénytelen és erőszakos cselekedetek kísérték és kísérik a működésüket² a mai napig. Egyfajta elkülönült bűnözői csoportok végzik e feladatokat, amelyet a 19. század végétől maffia névvel illetnek.³

¹ Kenneth LIPARTITO, Lisa JACOBSON: *Capitalism's Hidden Worlds*, University of Pennsylvania Press, Philadelphia. 2019. 28–31, 128–130.

² Felia ALLUM – Isabella CLOUGH Marinaro and Rocco SCIARRONE: *Italian Mafias Today, Territory, Business and Politics*, Edward Elgar Pub. 2019. DOI: <https://doi.org/10.4337/9781789904147>

³ S MERLINO: Camorra, Maffia and Brigandage, *Political Science Quarterly* (1886–1905); New York Vol. IX, Ed. 3, (Sep 1894): 466. <https://archive.org/details/jstor-2140146/page/n19/mode/2up>

A prostitúciós ipar régi 19. századi és legújabb formáinak változásait, trendjeit szeretném bemutatni a ma divatos hálózat kutatás módszerével. Célunk, hogy a valóságot leképezze, szemléltesse, láthatóvá tegye, valamint különböző jelenségek magyarázatára fényt derítsen. Természetesen, mint minden módszernek az előnyei mellett megvannak a korlátai is.

A hálózat résztvevői

Miután a prostitúció mindig virágzó üzletág volt sokan, sokféleképpen a különböző kornak és társadalmi berendezkedésnek megfelelően üzemeltették a szexipart. Gráfokat felállítva a nagy érdekcsoportok a következők:

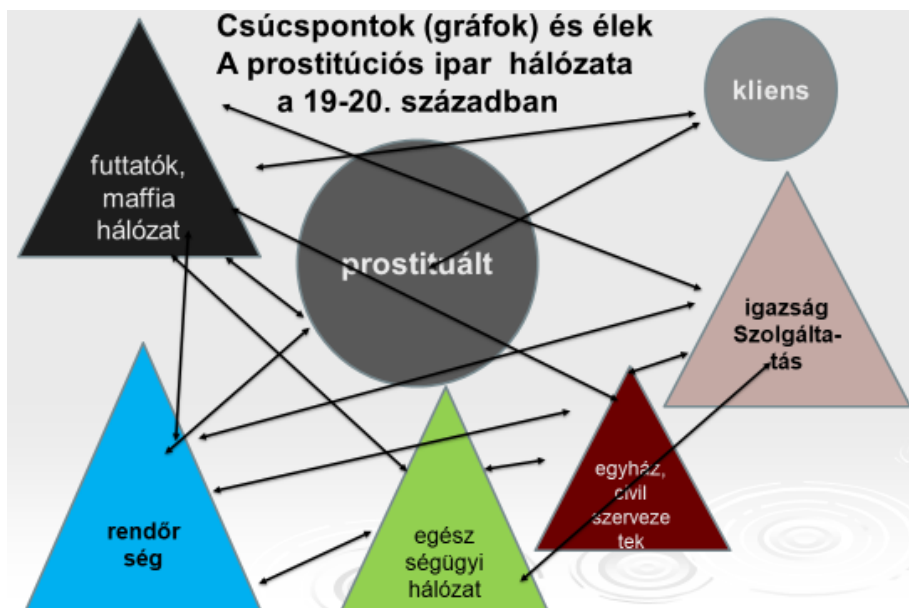
1. a kliens és köre (hatalommal rendelkező pénzes vezetői réteg és az azokat utánzó középosztály, közelebb haladva a mai korhoz egyre nagyobb tömeget érint ez a fajta szórakozás, szexuális kaland, beavatás, levetve a múlt erkölcstelen megbélyegzését, stb.
2. a prostituáltak- akik a társadalmi hierarchiának megfelelően minden társadalmi osztály szexuális igényét ellátják a királyi ágyastól a bordélyházon keresztül a mai escort szolgáltatástól a kamion parkolóig és országutakig többféle helyen, árban, minőségben, igényeknek megfelelő szolgáltatást nyújtani.
3. a harmadik személy, aki sosem egy személy, hanem egy csoportosulás, bűnszövetkezet, vagy másnéven a 19. századtól a maffia.
4. a társadalom hivatalos részéről a társadalmi intézményrendszerek, amelyek a köznek a biztonságát védve részt vesznek, ezek az igazságügyi szolgáltatók, a törvényhozás és annak végrehajtó szervezete a rendőrség.
5. a közegészségét védve az egészségügyi szolgáltató, gyógyító intézményrendszere és kezelő személyzete, orvosok, ápolók.
6. az intézményi és civil szociális segítő szolgáltatók és segítők, valamint a különböző egyházi patronázs egyesületek segítségével.

Az alaphálózat három résztvevőiről a kliensről, a prostituáltokról és az üzemeltetőről (strici, futtató, maffia) nagyon hiányosak az ismereteink, talán a prostituáltokról – az egyetlen látható szereplőről – tudjuk a legtöbbet az ő narratívájukból, a töredezett személyiségük felderítéséből,⁴ büntető

⁴ Caroline Norma, Melinda Reist, Rachel Moran: Prostitution Narratives: Stories of Survival in the Sex Trade, Spinifex Press; 2016.

folyamatok leírásáról, a bírói ítéletek eseteiből és végzéseiből, azok hivatalos statisztikájából.

A kliens, a vásárló, akinek a pénzéért folyik a harc azóta, amióta fennáll a prostitúció. Valóságos versengés, folyamatos üzleti lelemény kellett és kell ma is, minél többet fizessen, és abból az összegből ki szerez meg többet. Látszólag ő az, akinek a szexuális igényei miatt jött létre az egész prostitúciós intézményrendszer, az ő kényelmét, igényeit kell kiszolgálni. Ez ma úgy néz ki, hogy lépten-nyomon arra serkentik a férfiakat és a nőket minél sokfélebb szexuális élményt igényeljenek, függetlenül bármilyen érzelmi háttér nélkül, csupán a szexuális sokszínűségre épített, mesterségesen felkeltett és állandó szinten tartott szexuális „élményeket” vegyenek olyanoktól, akik a kor, test- és szexdivatának megfelelnek. Ezzel is nyomást gyakorolva a szinte tökéletesnek vélt esztétikai igényt ébresztve mind a nőkben, mind a férfiakban (mellek állása és nagysága, duzzadt ajkak, genitálék plasztikája, fanszörzet fazonírozása, stb.).⁵

1. ábra A 19. századi prostitúció körüli hálózatok csomópontjai

⁵ ERŐS Erika: Szexualitás társadalmi tükröződése, *Intim szépség, Művelődés-, Tudomány-és Orvostörténeti Folyóirat*. 2019. Vol.10.No.18. 171–74. DOI: 10.17107/KH.2019.18.171-174

A kliensről tudjuk a legkevesebbet, és amit ismerünk, nehezen azonosítható, csoportosítható, akár társadalmi osztály,⁶ réteg, fizetés, beosztás, vallás, nyelv, iskolázottság, családi állapot, pártállás, etnikai hovatartozás, vagy bármilyen kategória szerint.

Elérni is nagyon nehéz őket, hiszen abban a reményben mennek a prostituálthoz, hogy ez nem derül ki a hétköznapi életükben sem a munkahelyükön és főleg nem a családban. Koruk 16-90-ig, minden társadalmi rétegből⁷ bármilyen hivatású, vallású, sokféle politikai elkötelezettséggel fordulnak elő a prostituáltak felhasználóiként, megvevőiként és kihasználóiként.⁸ A történelem során sosem a klienst, vagy a harmadik személyt szabályozzák, vagy büntetik, egész a 20. század utolsó negyedéig, amikor az új svéd modell [Kvinnofrid-törvény, 1999], a klienst próbálja büntetni mentesítve a prostituáltat az addigi évezredes, megkövült, csak kizárólag őt bűnösnek kikiáltott társadalmi szerepéből.⁹

A kliens a századfordulón lokális, nem informális módon jutott az ismeret birtokába, hogy hol és hogy érheti el a kívánt szex szolgáltatást. Ismertek voltak a bordélyok és a különböző szolgáltató helyek megtalálhatósága, gyakran név szerint is már ismerték a kéjnjöket. Ezért a bordélyosok havonta kéthavonta cserélték az állományukat egymás között, hogy változatos újszerű legyen a kínálat. Erre voltak külön közvetítők, akik lebonyolították a csereüzletet, akár városban belül, akár más városban lévő bordélyok között.

Ma a világháló segítségével hatalmas szex-prostituált-„pool”-nemzetközi gyűjtemény készlet, hirdetés halmaz található a legkülönbözőbb igényeknek megfelelően.

A prostituált működési hálója

A prostituált a kezdetek óta az egyetlen látható szereplője a szexuális tevékenységnek, őket szabályozzák, tiltják, büntetik, vagy engedélyezik működésüket, mintha ők lennének az egész szexuális ipar generálói, eredendő okai, s egyben kivitelezői is. „A többi szereplő ártatlan csupán áldozatainak

⁶ SANDERS T. *Paying for Pleasure: Men Who Buy Sex*. Portland, OR: Willan; 2008

⁷ Ward H, MERCER CH, WELLINGS K, et al.: Who pays for sex? An analysis of the increasing prevalence of female commercial sex contacts among men in Britain, *Sex Transm Infect*, 2005;81:467–471. doi: 10.1136/sti.2005.014985.

⁸ Devon D. BREWER; John J. POTTERAT; Stephen Q. MUTH; John M. ROBERTS, Jr.; Jonathan A. DUDEK; Donald E. WOODHOUSE: *Clients of Prostitute Women: Deterrence, Prevalence, Characteristics, and Violence*. U.S. Department of Justice. doc. No: 218253. 2003-IJ-CX-1036 Final report S-1 2003, <https://www.ncjrs.gov/pdffiles1/nij/grants/218253.pdf>

⁹ TAMÁSI Erzsébet: Egy törvény exportja. A prostitúció szabályozásának svéd modellje, *Jogelméleti Szemle*, 4.sz.2011. <http://jesz.ajk.elte.hu/tamasi48.html>

az un. erkölcstelen, bűnös, provokatív szexnek. Szegény ártatlan férfiak a gaz és erőszakos csábítás áldozatai mind. Hiszen mindannyian hűséges férjek, szeretők, partnerek. A harmadik személy pedig csupán védelemből, az ő érdekükből őrködik a prostituált felett, jótékonyági okból segítenek beosztani a prostituáltak pénzét, hiszen erre ők képtelenek! Meg kell védeni a klienstől és más csúnyaságoktól.”

A prostituált egyedül keresi a pénzét, sokszor életveszélynek kitéve, de a pénzt közösnek tekinti a körülötte lévő élősködő holdudvara, amit különböző módon kell elszedni tőle. Mindenki a prostituált megkeresett pénzéből épít ilyen-olyan egzisztenciát, vállalkozást, akár lakás bérbeadásától kezdve a fodrász, szépmészeti eszközök, fehérneműk, jellegzetes „munka”-ruhák készítői, szállítóeszköz: régen lovaskocsi, ma taxi, stb. Ha megtudják, hogy a lakás bérlője miből keresi a pénzt kb. háromszoros bérleti díjat fizet, a szolgáltatók pedig busás borralalót várnak tőlük. Ezek csak mellékes „üzemágak” a fő pénz elvevő, birtokló a harmadik személy, vagy csoport, akik ebből élnek és nem is rosszul. Számptalan irodalmi alkotás, film örökíti meg a kitarított selyemfiúk, stricik érzéketlen, kártyázó, nemtörődöm, sokszor kegyetlen, bűnöző jellemét, feneketlen pénznyelésüket és a nekik dolgozó nők teljes és olykor embertelen kihasználását, agressziót, amelyben mind pszichés mind fizikai bántalmazás napi jelenségeként téve őket függővé.

A törvény szempontjából voltak a regisztráltak és mellettük a titkos kéjnök. Általában egy regisztrált, un. bárcás kéjnöre 10 titkos jutott. Tehát a törvény kijátszása elég ismert volt.

Az engedélyezett, városok által szabályozott és jól körülírt prostitúciós ipar területe úgy működik a 19. század elején, mint egy céhes rendszer a bordélyokba lokalizálva – hivatalosan – majd a század végére szétfeszítve a céhszisztem elavult és szűkös keretét nagyipari termelő üzemmé válik a maga sajátos módján. Legnagyobb problémát a gondosan, legapróbb részletekig kidolgozott működési szabályokon kívül rekedt, a bordélyon és törvényen kívüli prostituáltak okozzák a bordély-rendszer öreinek, ezek az úgynevezett titkos prostituáltak, kiknek száma a szabályozottakhoz képest a századfordulóra annyira megnövekedik, hogy jelentős tényezőjévé válik a bordélyrendszer megszűntetésének, egyre kevesebb nő megy a bordélyba. Az évi jövedelem illetve az adó, melyet a szabályozott prostitúcióból várták egyre csökkenő tendenciát mutatott, mert egyre nőtt a titkos prostitúció, amely adózatlan maradt. Így tönkrementek piaci alapon a bordélyok.

A helyszínek is állandóan változtak, hiszen megfelelően alkalmazkodtak, vagy éppen kijátszották a törvényeket, amelyek szűkíteni szerették volna kéjteljes helyét. Kezdetben kávéházak hátsó helyiségében, vagy az udvaron lévő tálakmányokban un. bodegákban, netán az emeleten a kávé illatos zamata

mellé külön szobában, vagy csak függönnyel elválasztot szobarészben szexuális gyönyört is élvezhették a vásárlók.¹⁰ Voltak a bordélyok, ezek is többféle igény szerint működtek a tulajdonos bordélyosnővel – a madammal – az élén. Voltak kéjnőtanyák, ahol 2–4 nő állt össze egy lakásban felügyelő bordélytulajdonos nélkül. Majd a szórakoztatóipar a századfordulón egyre jobban felvevőpiaca lett az erotikának, a felajánlkozásnak, s ezek a női kiszolgálókkategyéb működő kocsmák, lebujok¹¹, dalcsarnokok, zengerájok mulatók, majd orfeumok,¹² szállodák, fürdők,¹³ stb. a szexuális vásár helyszínei lettek.

A prostitúciós maffiahálózat rekrutációs, hatékony módszerének lényege – amely ma sem változott –, hogy házassági ígéretek céljából *ficsúrokat* (piperkőc, divatos szépfiúkat) alkalmaznak, akik áldozatuknak a fiatal és naiv lánynak eljátsszák a szerelmes ifjút. Szinte mindegyik lány elhitte és elhiszi az álom-mesét ma is. Más földrészekre ilyen módon elcsalt lányokkal pl. Dél-Amerikában menetrend szerint kötöttek ál-házasságot, az ú.n. *csendes házasságot*, amely természetesen nem volt hivatalos, így semmi nem kötötte a férjet. A feleség idegen környezetben, nyelvismeret nélkül a házasság érvénytelenségét nem észlelte, és az akkori házassági szokásoknak megfelelően viszont a férjének köteles volt engedelmeskedni. Így könnyűszerrel kerültek „férjük” közreműködésével bordélyházakba.

Ma a loveboy-okat alkalmazzák, ugyanúgy elkápráztatva a naiv, magukat felnőttnek hitt tizenéveseket egy csodás jövő, illetve a vad szerelem látszatával. Sugar-daddyk pedig a mesés vagyont hintik el a jobb sorsra váró lányoknak, vagy tandíjukat gyűjtőknek. Mindezt jólszervezett hálózati működésben.

A harmadik személy-, személyek módszerei közel száz év alatt jelentős strukturális változáson mentek keresztül. A futtató, vagy strici néven szerepelt üzleti vállalkozók közül már a 19. század végén is voltak országokat átívelő vállalkozások egész a szindikátusig bezárólag (Dél-Amreikában) – ez egy kiemelkedő egyedülálló eset volt, mintegy előfutára a majdani globális nőkereskedelemnek. Általában inkább a kislétszámú – nem többszáz embert foglalkoztató – vállalkozás volt a jellemző, a saját belső hálózatukkal, többnyire egy városban belül, akik felügyelték az üzletmenet zavartalanságát,

¹⁰ FORRAI J.: Munkaidő-szabadidő a mulató Budapesten a 19. század végén. In: SASFI Csaba (szerk.): *A társadalmiörténet-írás helyzete hazánkban. Ipar és társadalom a 18–20. században*; a Hajnal István Kör-Társadalomtörténeti Egyesület 10., jubileumi konferenciájának előadásai, Salgótarján, 1996. augusztus 22–23. Hajnal István Kör – Nógrád Megyei Levéltár – Budapest Főváros Levéltára. Salgótarján-Budapest. 295–305.

¹¹ BLOCH, I: *Korunk nemi élete*, Budapest, Dante 1907. 312

¹² LENKEI H.: *A mulató Budapest*, Singer és Wolfner, Budapest.1896.280–306

¹³ KEMÉNY Gy.: *Hungara*, Budapest, 1903.

„vigyáztak” a prostituáltra, az üzletet bonyolították, biztosítva a rendfenntartót, felvigyázót, orvost, ígéretes kapcsolatokat építettek a helyi társadalommal és az őket ellenőrző rendőri – és igazságügyi szervekkel. A századfordulón az 1900-as években már a nagyobb bűnszövetkezetek, mint egy nagy család összetartanak, ahol a bűnözés napi munkafolyamat, egy új kifejezéssel illeték őket, s ez a maffia.

A legszegényebb régiókban alakul ki kezdetben egy-egy maffia szervezet, csak később húzódnak a jóléti társadalomba a piac kiterjesztése miatt. A legszegényebb területeken minden eladó, nem számítanak az emberek, hiszen állandóan újra termelődik a legolcsóbb munkaerő, a kihasználtság, az emberi életnek szinte nincs értéke, alacsony az iskolázottság, a nincstelenség, a munkanélküliség, halmozott krónikus betegségek alakulnak ki, könnyen befolyásolhatóak, tömeges a gyerekmunka. Senkinek nem hiányoznak, ha eltűnnek, ha eladják, és ha kihasználják őket. Ez ma sincs szinte másképp. Könnyen válhatnak a kilátástalan nehéz élet miatt droghasználókká, alkoholistává, prostituálttá.

Míg a maffia elnevezés a 19. században kezdődik, maga a folyamat évezredek óta létező hatalmi szervezet, amely leginkább a családszerkezetre hasonlít, illetve analóg vele. A Maffia átlátható, szimplifikált hierarchikus szervezeti egység, védelmet kap, aki benne van, s amíg követi a parancsokat és azok feltétlen teljesítését élvezzi a nagy családi háló védő jelenlétét. Ez egy önálló hálózat, amely önmagában semmit sem tud tenni a társadalom nélkül, tehát a társadalom szövetébe épül be, a vezető hatalomba, a pénzeszközökkel rendelkező rétegbe, a fizetőképes csoportokba, amelyek politikai, hatalmi erővel rendelkeznek.¹⁴

A vezér patriarchátusi családfő, Keresztapa megkérdőjelezhetetlen vezető, mindenki paríroz neki és aki nem, arra vaskézzel és könyörtelenül lesúlyt. A maffiahálózat keze messze elér a társadalomba beépült hálózata révén.

Emberkereskedelem és társadalmi segítség

Szinte a világot behálózta az egyre növekvő szexipar emberkereskedése a századfordulón. Kiemelkedő szerepet játszott a többi emberkereskedő mellett a varsói Zwi MIGDAL,¹⁵ (amúgy egy varsói segély szervezetből nőtt ki)¹⁶ aki egy valóságos „birodalmat”, nemzetközi prostitúciós hálózatot épített fel.

¹⁴ GELLÉRT Gábor: *Maffia*, Kossuth, Budapest, 1978.

¹⁵ BRISTOW, Edward J. *Prostitution and prejudice: the Jewish fight against white slavery, 1880–1939*. Oxford University Press 1982.

¹⁶ GUY, Donna J. *Sex and Danger in Buenos Aires: Prostitution, Family, and Nation in Argentina*, Univ. of Nebraska Press Press. 1991. 120–125.

„Üzlet-hálózata” befonta észak- és dél Amerikát, Ausztráliát, Kínát, dél-Afrikát, Indiát. Közel 3000 bordélyt működtetett világszerte, és becslések szerint 30.000 nőt szállított. Több évtizedig működött a hálózata,¹⁷ mire sikerült vád alá helyezni.

A fehér rabszolgaság, vagyis a prostitúciós emberkereskedelem ellen az első globális intézkedést 1899-ben Londonban, a National Vigilance Association¹⁸ meghívására létrejött nemzetközi konferencia kezdeményezte. Az 1904. évi párizsi megállapodás, melyhez Magyarország is csatlakozott, 1908. október 1.-én lépett hatályba. A büntetőnovella XXXVI. t. c. XIII. cikkében a 43–47. terjedő §§-ok végre előírták a kerítés szigorú büntetését.

Azonban ezek a törvények nem sokat segítettek a bajba jutott lányokon. Az egyházi patronázs egyesületek vállalták fel az operatív, szociális munkát. Mindegyik felekezeten próbált valamit tenni. Kiemelkedő és első volt a zsidó közösségekben a Nádason született Dr. Leonhard ROSENAK (1868–1923) brémeni rabbi, aki 1902-ben felszólalt a frankfurti rabbi-gyűlésen – a Zwi MIGDAL miatt kialakult hecckampány ellen. Felszólalása az egész zsidó közösség vádemelés elleni volt, de főleg a több ezer lányáldozat miatt. Kimutatást is készített az Argentin prostituáltak származási országairól. (1. táblázat)

1. táblázat: Rosenak rabbi adatai az argentinai európai prostituáltakról %-os megoszlásban (1903)

Leánykereskedés áldozatainak származási helye	%-os megoszlás
Lengyelország /Galicia	40
Oroszország	15
Olaszország	11
Osztrák-Magyar Monarchia	10
Németország	8
Franciaország	5
Anglia	4
Spanyolország	4
Argentína	3

¹⁷Ibid. 129–130.

¹⁸National Vigilance Association, 2015.

Magyarország a nagy populációjú országok (Oroszország, Lengyelország stb.) után vezetett a lánykereskedésben. Berta PAPPENHEIM¹⁹ (1859–1936) és Sidonie WERNER²⁰ (1860–1932) önkéntesekkel, valamint több segítővel megszervezték egy többlépcsős, ún. megelőző segítő programot 1904-ben, létrehívva a *Jüdischer Frauenbund* (JFB) hálózatot, melynek keretében szórólapokat készítettek jiddis nyelven a zsidó lakosság részére, figyelmeztetve a fiatal lányokat és családjukat a rájuk leselkedő veszélyre, és megszervezték a kimentő missziókat.

Később katolikus és protestáns egyházi patronázs-missziók is létrehívták az *Európai Patronázs Egyesületet* (1905), melynek feladatát ekképpen határozták meg:

*„Az erkölcsi romlás veszélyének kitett vagy züllésnek indult gyermekekkel és fiatalkoriúakkal szemben az erkölcsi megmentés és a nevelés szempontjait kell érvényre emelni, hogy az ily gyermekekben és fiatalkoriúakban rejlő társadalmi veszély már keletkezésében elfojtassék és az abból eredhető társadalmi baj megelőztessék”*²¹. [Kun,1911. 30.]

Feladattá vált a pályaudvari misszió: az egyéb kereskedelmi csomópontok pl. hajó kikötők figyelése, hogy megakadályozzák a fiatal lányok elhurcolását. Szorosan együttműködtek az országokban működő erkölcsrendészettel: *Magdolna* (büntető és szankcionált átképző) *munkaotthonokat* hívtak létre ott, ahol még nem volt, például Magyarországon. Ezzel a segítséggel együtt – és a börtönbe került Zwi MIGDAL ellenére – változatlanul, folyamatosan vitték a lányokat Buenos Airesbe, amit levéltári anyagok bizonyítanak.²² A hálózat a fő működtető nélkül is önálló életet kezdett élni, illetve mindig újak kerülnek a lebukott vezetők helyére.

A mai segítő szervezetek igazán globalizáltak, hiszen a nemzetközi hálózat fő csúcsszerve az ENSZ és az általa megbízott konkrét nemzetközi segélyszervezetek, valamint civilek, akik szintén nemzetközi lobbytevékenységet folytatnak. (Pl. UNOCOD, ECPAT, EWL, Women Law, WHO, UNICEF, IOM, RIJN-Foundation, Anti-Slavery, Free the Girls,

¹⁹ Ő volt évekig Freud kollégájának Josef BREUER hipnotikus esete Anna O. néven a pszichoanalízis történetében, melyet Freud részletesen dokumentált.

²⁰ Harcos feminista, WERNER az évek során jelentős számú létesítményt hozott létre zsidó nők és gyermekek számára: hamburgi lányok otthona (1906), a bad Segeberg-i gyermekotthon (1908), az altonai gyermekotthon (1910), valamint Bad Segeberg gyermek- és anyaeollátó épület. Az 1920-as évek végén Wykben (1927) beteg gyermekek számára adott otthont, majd 1929-ben kibővítette a létesítményt.

²¹ KUN Béla: *A fiatalkoriúak támogatására hivatott jótékony célú intézmények Magyarországon*, Wodianer és fiai, Budapest, 1911. 30.

²² FORRAI J: Család nélküli leánysorsok egyik lehetséges valósága. in: *Családtörténet, családvédelem, vallás. Család egykor és ma* 4. MTA-SZTE Vallási Kulturakutató csoport, Szeged. 2018.237-250. ISBN 978-963-306-603-4.

International Justice Mission, Global Hope Network International, egyházi szervezetek mint pl. The Salvation Army, stb.)

Az elmúlt évtizedig a gazdasági, társadalmi, politikai változások és általában a globalizáció jelensége következtében egyre kevésbé mondható el, hogy a társadalom csekély részét érinti a prostitúció, ugyanis a jelenség napjainkra globalizált iparágga fejlődött.

Az internetes hálózatok előmozdítják a prostitúció növekedését a világon: a webhelyek hamis házasságokat, vagy legalábbis hamis találkozókat kínálnak férfiak és nők számára, sok áldozatot eredményeznek a Szaharától délre fekvő Afrikában, a kelet-európai országokban (Ukrajna, Románia, Bulgária).

A digitális technológiák fejlődésének köszönhetően a prostitúció piacfelhajtó mechanizmusai dematerializálódnak. A megrendelés mobiltelefonon történik; a közösségi hálózatok fizetett szex találkozóhelye. Az áldozatok szerte a világon történő továbbításához a digitális csereprogramok szisztematikus használatát igénylik. Nem is beszélve a pedofil hálózatoktól, amelyek maximálisan kihasználják az internetes lehetőséget: a jelenség különösen szembeszökő a Fülöp-szigeteken és Thaiföldön, ahol a szülők saját gyermekeik prostitúcióját kezelik.

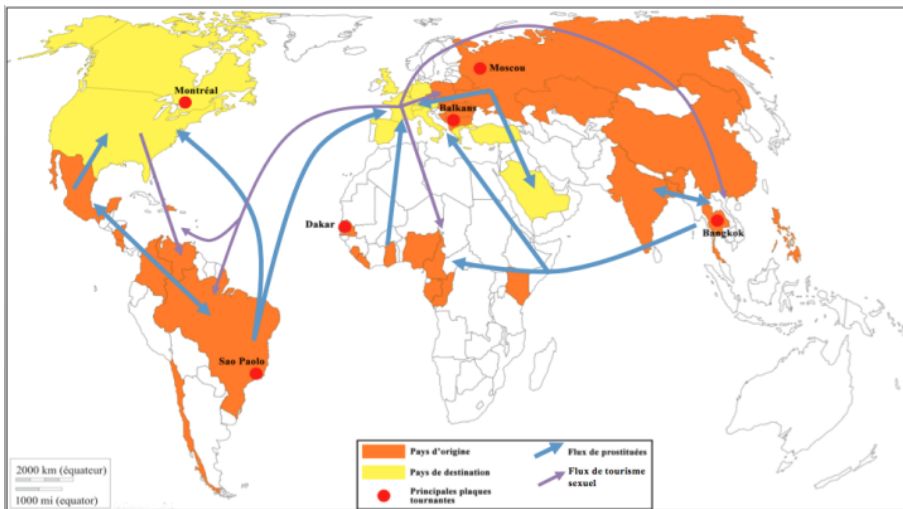
A Scelles Alapítvány 2012. évi jelentésében világszerte 40–42 millió ember vesz részt, Majdnem 80%-a nő vagy lány. Az összes prostituálnak 75%-a 13–25 éves. Tíz prostituáltból kilenc függőségi viszonyban van a futtatóval, akiket ma már elegánsan prostitutornak nevezünk, nehogy pejoratív kifejezéssel éljünk. Nyugat-Európában 1–2 millió ember prostituált, többségük migráns, az „emberkereskedelem áldozata”.

De nehéz pontos képet kapni a prostitúció által érintett emberek számáról, mivel ideológiai vagy vallási okokból maga a jelenség is tagadásra kerül: Szaúd-Arábiában az állam nem végez tanulmányt, a nemzetközi szervezetek úgy vélik, hogy a prostitúciónak több formája van, különösen az ideiglenes házasságok gyakorlásáért díjazás ellenében és a bevándorlók szexuális kizsákmányolására, ha kereső tevékenységet keresnek.

Prostitúció: transznacionális és dinamikus jelenség

A ma világában a prostitúciós kereskedelem négy fő zónára osztható földrajzi megosztás szerint:²³ (1. ábra)

²³ PORTES Maiko-David, Prostitution et politiques européennes, pour une approche anthropologique du droit, Paris Budapest Kinshasa, l' Harmattan, Questions contemporaines, 2006

1. ábra: Migráció a központi góckokba

Az első zóna Latin-Amerikát és Közép-Amerikát jelenti, olyan országokkal, mint Brazília, Costa Rica, a Dominikai Köztársaság, Mexikó, Kolumbia, Venezuela és Nicaragua. A prostitúció céljából folytatott emberkereskedelem fő jellemzője az, hogy ez mind határokon átnyúló, mind pedig nemzetközi, Nyugat-Európa és Észak-Amerika (Egyesült Államok) felé irányul, az Egyesült Királyság, Kanada felé).

A második övezet Afrika, különösen Kenya, Ghána, Nigéria, Szenegál, Kamerun, Kongó és Sierra Leoné. Afrikát tekintik a globális emberkereskedelem legfontosabb csomópontjának számít, mivel átkelőhelye más kontinensektől származó prostituáltak számára, mielőtt őket más régiókba, elsősorban Európába és Közel-keleti országok, például Szaúd-Arábia viszik, vagy mennek.

A világ harmadik központja az ázsiai kontinenst érinti, mivel az utóbbi években jelentős mértékben fejlődött a nemi turizmus. Az idegenforgalom által leginkább érintett országok elsősorban India, Banglades, a Fülöp-szigetek és Thaiföld.

Végül, a negyedik terület Európa, ahol a szelektív hálózatoknak nagy befolyásuk van. A schengeni megállapodások megnyitották a határokat az Európai Közösségen belül, és Olaszországot és Németországot tették a prostituáltak kereskedelmének fő útvonalaivá. Az európai csomópont a Balkánon helyezkedik el, a prostituáltak újraelosztásának helyén Kelet-Európából Nyugat-Európába vagy a Perzsa-öböl országaiba. Az Európa Tanács 2005-ös adatai szerint a délkelet-európai országokban az emberkereskedelem áldozatainak 50%-a kiskorú.

A prostitúciónak számos arca van: a prostituáltak kizsákmányolás és hálózatok áldozatai, bizonytalan helyzetben lévő anyák, akik ezt a tevékenységet gyakran egy másik fő tevékenységgel kombinálják, fiatal diákok, akik prostitúcióval maguk fizetik tanulmányaikat, gyermekek, akiket családjuk elad, és szegénységben élnek.

A szegény országokban a prostitúció a legegyszerűbb módszer a fiatal lányok számára pénzt keresni. A fiatalkorú prostitúció valódi csapás hátrányos helyzetű országokban, ahol a családok saját gyermekeiket prostitúcióra küldik.

A prostitúció geopolitikája: transznacionalitás, ami nagy bűnözői hálózatok kialakulásához vezetett.

A népesség koncentrációját követi a prostitúciós hálózatok csomópontjai és azokat alkotó folyamatosan megújuló szereplői. Ma már ez egy transznacionális jelenség, és e súlyos bűncselekményekkel átlépte a határokat. A globális szabályok lehetővé teszik az ilyen típusú szervezetek határok átlépését, amelyekre viszont a nemzetközi jog erejével kívánnak fellépni. (Pl. pénzmosás, drog, emberkereskedelem területén együttműködő megállapodások.)

A bűnözői hálózatok a csomópontokra, a városokra és a kulcsfontosságú térségekre támaszkodnak, amelyek lehetővé teszik számukra, hogy kereskedelmüket globálisan elterjesszék és megszervezzék. Ilyen pl. Dakar városa, amely az afrikai prostitúció központjává vált. Az afrikai prostitúció virágzik, különösen néhány ország nagy szegénysége miatt.²⁴ A bűnözői hálózatok kihasználják az afrikai gazdaságokat sújtó kríziseket annak érdekében, hogy fiatal nőket kizsákmányoljanak, és pusztán fogyasztási tárgyaként kezeljék őket. Még a prostitúciós hálózatokon belül is a prostituáltak nemzetisége nagyon sokszínű, pl. a szenegáli prostituáltak versenyeznek a ghánai, nigériai és bissau-guineai szexmunkásokkal, akik Szenegálba vonzzák az európai turistákat. Azt mondhatjuk, hogy Dakar csomópont, mivel ebből az országból halad át az afrikai prostituáltak fő áramlása: a szenegáli város gyakran csak megálló egy hosszú utazás során, amely Európába hozza a nőket.

A prostitúciós migráció nem ismeri a földrajzi vagy a geopolitikai korlátokat. Egy közelmúltbeli konkrét példa azt mutatja, hogy a határokat bűnözői hálózatok keresztezik. A szexipar az 1990-es évek óta az egyik legjövődolgozóbb. Valójában a szexkereskedelem legfontosabb átalakulása hatalmas, nagyszabású változást okozott. Megjelenik a szexipar, és nők, gyermekek és férfiak millióit kereskedelmi tranzakciók tárgyává teszik annak érdekében, hogy a prostitúciós gyűrűket táplálják szerte a világon. A szexipar valódi gazdasági hatalommá vált a

²⁴ POULIN, Richard, *La mondialisation des industries du sexe*, Paris, Imago, 2005.

szexturizmus gyakorlatának fejlődése révén, a prostitúciós hálózatok fejlesztése és a pornográfia köznapivá tétele miatt. A prostitúciós hálózatok valódi bűnügyi hálózatokká váltak, amelyek csillagászati összegeket szednek be.

A globális prostitúció évente legalább 100 milliárd euró forgalmat generál, beleértve Európában is 30 milliárd forintot, alacsonyabb költségekkel: Valójában Nyugat-Európában a prostituált 100–150 000 eurót kereshet évente. (Például a fiatal román női prostituáltak hálózatának Lyonban folytatott tárgyalása során kiderült, hogy 2004. áprilisától 2005. augusztusáig közel 650 000 eurót küldtek Romániába).

Ezen túlmenően a prostitúciós gyűrűk eljuthatnak bizonyos államok fejlesztési stratégiájának részévé. Különösen mivel a szexipar egésze, országtól függően legális vagy illegális, hozzájárul az állam nemzeti jövedelméhez és az állam gazdasági növekedéséhez. Valójában a létrehozott összegek lehetővé teszik számukra az adósságok visszafizetését és a gazdasági növekedés fellendülését: az idegenforgalmi és szórakoztató ipar két olyan terület, amelybe egyes országok befektetnek, és amelyek táplálják a szexuális turisztikai ipart, mint pl. Thaiföldön.

A nagyon alacsony bekerülési költségek miatt a prostitúció lehetővé teszi a bűnszervezetek számára, hogy más hálózatokkal együtt hozzon létre kapcsolódó bűnügyi „vállalkozásokat” fejlesszen ki. A szervezetek maguk szövetségesek, megállapodásokat kötnek és szolgáltatásaikat „kiszervezik.” Ezután valódi „transznacionális bűnüldöző cégekről” beszélünk, amelyek ezért hagyományos üzleti vezetési technikákat alkalmaznak. Ezek a bűnözői hálózatok tehát a globalizációs folyamat részét képezik: az UNDP (az ENSZ Fejlesztési Programja) szerint a bruttó globális bűntermék évente 1300 milliárd dollárt ér el, és a világkereskedelem 15% -át teszi ki.

A prostitúció és a bűnözői hálózatoknak így sikerült beilleszkedniük a globalizáció folyamatába. Mentés a nemzeti és a nemzetközi törvényektől, és jelenleg transznacionális léptékű. Az emberkereskedelem helyi, regionális és nemzetközi szinten zajlik, ezért a jelenség elleni küzdelem nagyon nehezen végrehajtható. Csak az érintett országok közötti együttműködés lehet hatékony a bűnözés nemzetközivé válása szempontjából.

Nemzetközi szervezetek és alapítványok játszó a prostituáltak jogainak védelmezőit. Vegyük például a Scelles alapítványt, amelyet 1994 óta közszolgáltatóként elismernek, és amely az emberi és szexuális kereskedelem elleni küzdelem információs központjaként támogatja a prostituáltak érdekeit és elemzi azokat. Ezen alapítványok és a nem kormányzati szervezetek hatásköre azonban korlátozott, és hangjukat nem széles körben terjesztik.

A prostitúció geopolitikája összetett jelenség, mivel működése homályos: a hivatalos gazdaság transznacionális áramlások jelenségein alapul, amelyek a történelmi és gazdasági feltételek szerint változnak.

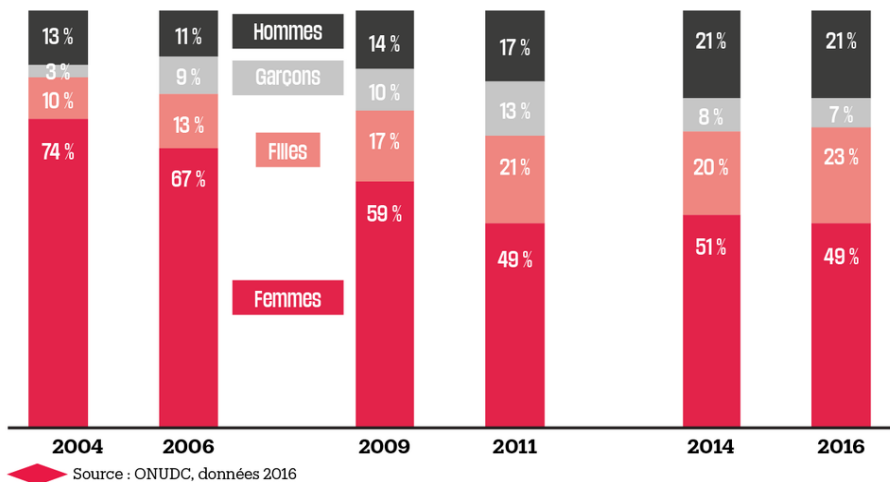
Az internetes hálózatok, a turisták és a migránsok áramlása a prostitúciónak nemzetközi dimenziót ad.

A régi és új formában a változást nem a belső struktúra átalakulása idézte elő, hanem a piac több részletének átalakulása okozta.

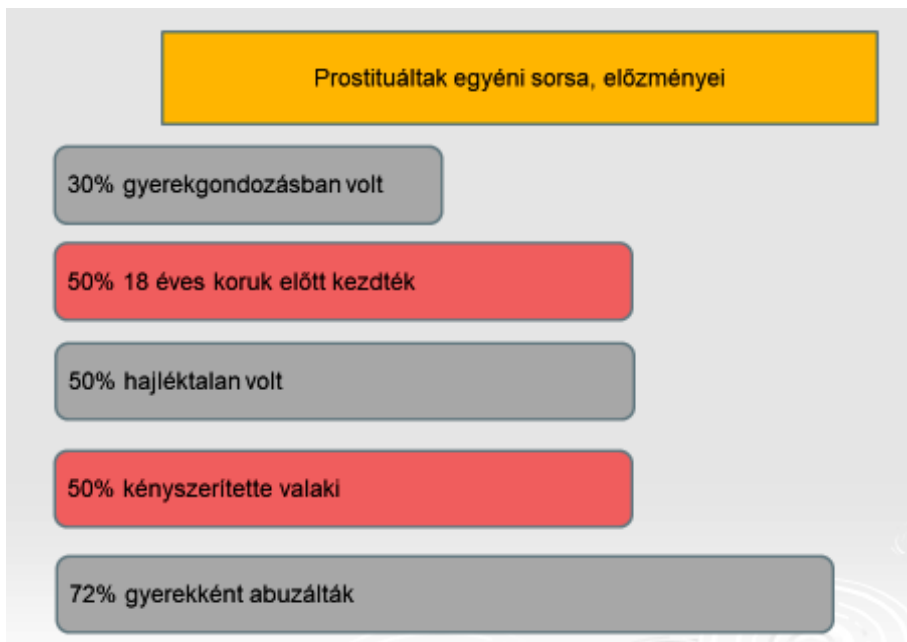
A globalizáció újszerű összetett folyamatában az élet szinte minden területére hatással lett. Ezek a hatalmi-gazdasági természetű folyamatok a profit funkcióját jobban felértékelték, a költség-haszon elv alapján és a nemzetközi szabadkereskedelem hatására multinacionális és transznacionális rendszerre építették a prostitúciós rendszert is, amely a 90-es években átalakította a prostitúciós piacot egy új, lassan egységes funkcionális rendszerre, amely szervesen a drog és a fegyverkereskedelemmel országhatárokon túl közös rendszerre vált. A globlizáció univerzálódási folyamatait mérhetjük a kapcsolatok valós és virtuális hálózatának intenzitásával a szexpiacon belül is.

Egyre több ember dolgozik a hálózaton belül és egyre több a kliens. A prostituáltak iránti kereslet is egy rövid 14 év alatt megváltozott, melyet láthatunk a következő ábrán:

Femmes et filles à plus de 70% victimes de la traite humaine

2. ábra: United Nations Office on Drugs and Crime (2017)

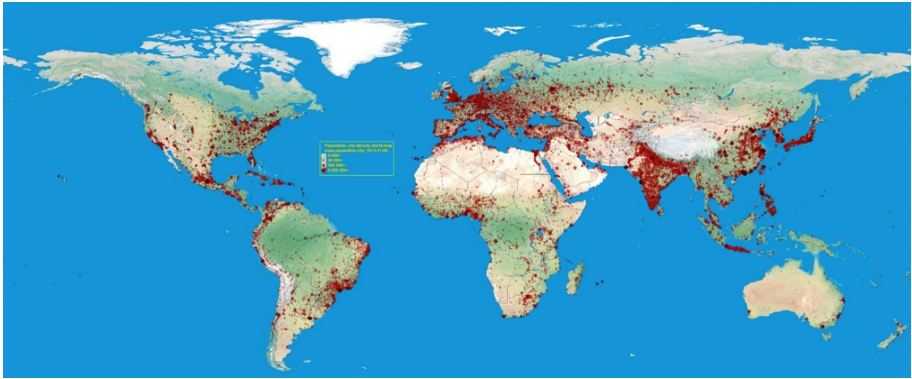
3. ábra: prostituáltak előélete (2017)

Míg 2004-ben 74 % felnőtt nő és 10 % serdülő lány, 3 % serdülő fiú, 13 % felnőtt férfi keresi kenyerét a szexiparban, addig 2016-ra a nők 49%-a, a serdülő lányok 23%-a, a serdülő fiúk 7% és a felnőtt férfiak 21%-a él prostitúcióból. A tragédia, hogy a serdülők száma összesen a 16%-ról 30%-ra növekedtek (2. ábra). Természetesen, bár sokan harcolnak a tisztességes szexmunka elismeréséért, nem gondolom, hogy ezek a serdülők önként és dalolva választották ezt a pénzkereseti forrást. Globális szinten tehát a gyermekáldozatok és a férfi prostituáltak számának növekedésének vagyunk tanúi.

Külön felmérésben vizsgálták az egyéni életsorsuk alakulását, gyermekkori élményeket, hatásokat a prostituáltak között (3. ábra).

Szinte minden nyugati nagyváros mulató negyedében kialakultak az un. keletről érkező prostituáltak nemzeti helyei így pl. „magyar utcák” is a hely jellegzetességét adják, pl. Zürich,²⁵ Amsterdam, Hamburg, stb. ahol magyar nők kerestek és keresnek megélhetést.

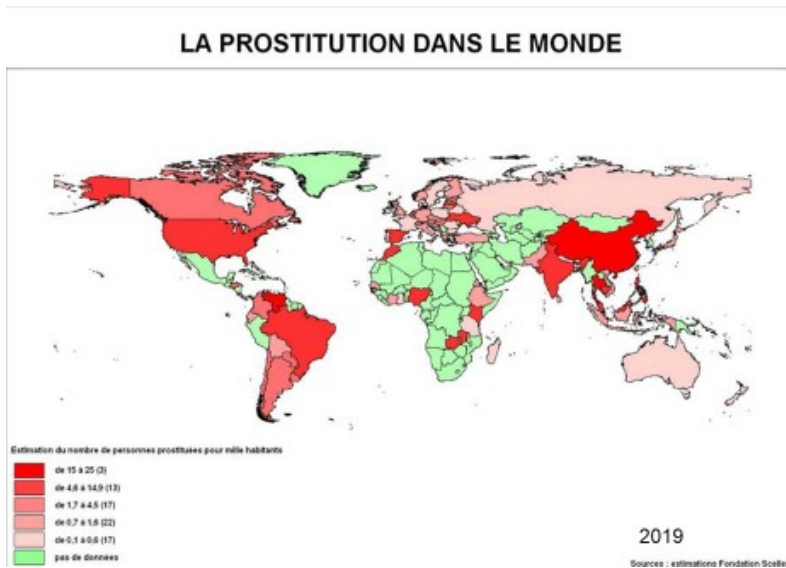
²⁵ Szociális szolgáltatások fejlesztése prostitúcióban élő magyar nők részére Magyarországon és Svájcban, Sex Educatio Alapítvány, 2012.

4. ábra Világ megnövekedett létszámú városai

A városi népsűrűség és a prostituáltak előfordulásuk a világtérképen hasonló sűrűséget mutat (4. és 5. ábra).

A prostitúciós ipar az egyik legjobban jövedelmező hatalmi-gazdasági ágazat. A rendszerváltás után valóban nem lett akadálya a három feketegazdaság nyilvánvaló fúziójának a fegyver-drog-prostitúciós ipari multik létrejöttének a volt szocialista államokban.

5. ábra Prostitúció előfordulásának topográfija

Utcai szociális munka prostitúcióban élő magyar nőkkel Magyarországon és Zürichben, kézikönyv, Sex Educatio Alapítvány, 2012.

Módszertani

Szükségessé vált a nagyarányú fejlesztés mind kvalitatív, mind kvantitatív formában. A régi polgári társadalomban a tiltott szexualitás miatt a férfiak szabadságvágya számára a prostitúció miként a tudatmódosítás bármelyik eszköze az alkohol, a drog az egyéni hatalom eszköze maradt. Mindhárom terület egy konzervatív monarchiában, vagy a klasszikus polgári társadalomban a normalitás, elvárt viselkedés határátlépését jelenti, vagyis tiltott területre lépést jelenti.

Legújabb kori történelmi vízvonalzó a régi és új formája között a globalizáció univerzálódási folyamatainak hatására, amely kapcsolatok valós léte helyett a virtuális hálózatok intenzitásának ugrásszerű megnövekedését jelenti tapasztalhatjuk a szexpiacokon belül is. Általánossá vált a tömeges, szexuális, vagy pornó jellegű képek napi gyakorisággal való használata, a szexuális vágyak azonnali kielégítése, a szexuális kapcsolat interneten való könnyű elérése, stb.

A szexpiacok globalizációja és hálózatok nélkül nem működne ilyen agresszív módon a prostitúció.

Irodalom

ALLUM Felia, MARINARO Isabella Clough and SCIARRONE Rocco: Italian Mafias Today. Territory, Business and Politics, Edward Elgar Pub., 2019. <https://doi.org/10.4337/9781789904147>

BLOCH, I: *Korunk nemi élete*, Budapest, Dante 1907. 312

BRISTOW, Edward J.: *Prostitution and prejudice: the Jewish fight against white slavery*, 1880–1939. Oxford University Press 1982.

DEVON D. – BREWER; POTTERAT J. – J; MUTH at al: *Clients of Prostitute Women: Deterrence, Prevalence, Characteristics, and Violence*, U.S. Department of Justice. doc.No: 218253. 2003-IJ-CX-1036 Final report S-1 2003, <https://www.ncjrs.gov/pdffiles1/nij/grants/218253.pdf>

ERŐS Erika: Szexualitás társadalmi tükröződése, *Intim szépség, Művelődés-, Tudomány-és Orvostörténeti Folyóirat*, (2019) Vol.10.No.18. 171–174. <http://doi.org/10.17107/KH.2019.18.171-174>

FORRAI J.: Munkaidő-szabadidő a mulató Budapesten a 19. század végén. In: SASFI Csaba (szerk.): *A társadalomtörténet-írás helyzete hazánkban. Ipar és társadalom a 18–20. században*: a Hajnal István Kör- Társadalomtörténeti Egyesület 10., jubileumi konferenciájának előadásai, Salgótarján, 1996. augusztus 22–23. Hajnal István Kör – Nógrád Megyei Levéltár – Budapest Főváros Levéltára, Salgótarján-Budapest. 295–305.

FORRAI J: Család nélküli leánysorsok egyik lehetséges valósága. in: Családtörténet, családvédelem, vallás, *Család egykor és ma* 4. MTA-SZTE Vallási Kultúrakutató csoport. Szeged, 2018, 237–250, ISBN 978-963-306-603-4.

GELLÉRT Gábor: *Maffia*, Kossuth, Budapest, 1978.

GUY, Donna J.: *Sex & Danger in Buenos Aires: Prostitution, Family and Natuion in Argentina*, Lincoln and London, University of Nebraska Press. 1991. 129–130.

KEMÉNY Gy.: *Hungara*, Budapest.1903.

KUN Béla: *A fiatalokorúak támogatására hivatott jótékonycéllú intézmények Magyarországon*, Wodianer és fiai, Budapest, 1911. 30.

LENKEI H.: *A mulató Budapest*, Singer és Wolfner, Budapest.1896.280–306

LIPARTITO, Kenneth – JACOBSON, Lisa: *Capitalism's Hidden Worlds*, University of Pennsylvania Press, Philadelphia, 2019, 28–31, 128–130.

MERLINO S: Camorra, Maffia and Brigandage, *Political Science Quarterly* (1886-1905); New York Vol. IX, Ed. 3, (Sep 1894): 466. <https://archive.org/details/jstor-2140146/page/n19/mode/2up>

NORMA C, – REIST M, – MORAN R.: *Prostitution Narratives: Stories of Survival in the Sex Trade*, Spinifex Press; 2016.

PORTES Maiko-David, *Prostitution et politiques européennes, pour une approche anthropologique du droit*, Paris Budapest Kinshasa, l' Harmattan, Questions contemporaines, 2006

POULIN, Richard.: *La mondialisation des industries du sexe*, Paris, Imago, 2005.

SANDERS T. *Paying for Pleasure: Men Who Buy Sex*, Portland, OR: Willan; 2008.

Szociális szolgáltatások fejlesztése prostitúcióban élő magyar nők részére Magyarországon és Svájcban, Sex Educatio Alapítvány, 2012.

Utcai szociális munka prostitúcióban élő magyar nőkkel Magyarországon és Zürichben_Módszertani kézikönyv, Sex Educatio Alapítvány, 2012.

TAMÁSI Erzsébet: Egy törvény exportja. A prostitúció szabályozásának svéd modellje, *Jogelméleti Szemle* 4.sz. (2011) <http://jesz.ajk.elte.hu/tamasi48.html>

WARD H, MERCER CH, WELLINGS K, et al.: Who pays for sex? An analysis of the increasing prevalence of female commercial sex contacts among men in Britain, *Sex Transm Infect*, (2005) 81:467–471. doi: 10.1136/sti.2005.014985.

Old and new forms of prostitution industry networks

Prostitution is a phenomenon that is difficult to concretize and that is to cover the world with its illegal trade network. It has connections and intersections with countless other networks, but we can consider three basic actors to be the connection of an “internal network”. We present the old and new forms of internal interconnected networks during 100–120 years. The basic phenomena are the same, qualitative and quantitative indicators, technology is variable. We are monitoring these phenomena.

Keywords: prostitution industry, actors, internal and external networks